

Derin Yoksullukla Mücadelede Yerel Yönetimlerce Uygulanan Sosyal Politikalar

Gökhan Ofluoğlu¹

Özet

Küreselleşme ve Endüstri 4.0 çağını yaşadığımız günümüz dünyasında güçsüzleri güçlüler karşısında koruyan ve böylece sosyal adaleti ve gelirin yeniden dağılımını sağlayan sosyal devlet anlayışı yeniden önem kazanmaya başlamıştır. Sosyal devlet anlayışı güçsüz kesimleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaletin ve sosyal barışın, sosyal ve ekonomik yaşamda tesis edilmesi için gerekli çalışmaları yapmaya çalışmaktadır. Toplumsal ya da gelir dağılımında meydana gelecek dengesizlikler yoksul kesimleri daha da yoksullaştırmakta ve böylece sosyal devlet uygulamalarına daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal ve ekonomik politikalar aracılığıyla, toplumun kendi ellerinde olmayan nedenlerle derin yoksulluğa düşen kesimlerine, sosyal ve ekonomik yönden yardımlar yapılmaya çalışılarak, sosyal barışın ve adaletin tesis edilmesine çalışılmaktadır. Böylece yoksul kesimlerin yaşam kalitesi düzeyleri yükseltilerek, insan onuru, şeref ve haysiyetine yaraşır yaşam düzeyine ulaşmaları amaçlanır. Yerel düzeyde sosyal devlet uygulamaları sosyal belediyecilikle kendini göstermektedir. Sosyal belediyecilik uygulamaları ile derin yoksulluğun etkisinde olan kitlelere sosyal yardımlar, sosyal hizmetler kanalıyla ekonomik, sosyal ve mali durumlarına katkıda bulunmaya çalışılmaktadır. Böylece iktisadi açıdan gelirin yeniden dağılımına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Bu çalışmada derin yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerin sosyal yardımlar, sosyal hizmetler yoluyla gerçekleştirmiş olduğu başlıca çalışmalar ve bunların toplumsal ve ekonomik etkileri incelenecektir.

1 Doç.Dr., Başkent Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Kısmi zamanlı Öğretim Üyesi, gofluoglu@yahoo.com, ORCID No:0000-0002-4909-1113

1.Giriş

Endüstri 4.0 çağını yaşadığımız ve Endüstri 5.0 çağına geçişin konuşulduğu günümüz bilgi toplumu çağında Sosyal Devlet kavramı yeniden önem kazanmaya başlamıştır. Gerek çalışma hayatında, gerekse çalışma hayatının dışında insanın yaşamdan beklentisine uygun olarak yaşam kalitesi düzeylerinin anlamlı hale getirilmesi, sosyal adaletin ve sosyal barışın gerçekleştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Günümüz dünyasında büyük ekonomik ve toplumsal dönüşümler yaşanmasına rağmen halen derin yoksulluk, son derece önemli bir sorun olarak ülkelerin gündemini oluşturmaktadır. Gelir dağılımında yaşanan adaletsizlikler, giderek dünyanın birçok bölgesinde yeni ortaya çıkan ve uzun süredir devam eden iç savaşlar, yoksulluğu daha da derinleştirmektedir. Sosyal devlet anlayışının yeniden önem kazandığı günümüz dünyasında yoksullukla mücadele politikaları da önemini arttırmaktadır (Es ve Güloğlu, s.79).

Merkezden yönetimler; siyasi iktidarın kararları alma ve yürürlüğe koyma gücünün devletin ana merkezinde toplanmış olduğu bir yönetim şekli iken yerel yönetimler coğrafi bir alanda yaşamakta olan halk tarafından seçimle göreve gelen, buldukları bölgede hizmet etmek amacıyla kurulan, kanunlarla belirlenmiş görev ve yetkilere, özel bir bütçeye sahip olan yönetsel açıdan özerk olan kuruluşlardır (Özdemir, 2014, s.311; Yatkın, 2014, s.311; Özer, 2015, s.81). Dolayısıyla yerel yönetimler, hizmet bölgeleri sınırları içinde yaşayan insanları ilgilendiren temel sorunların çözümünde, merkezi yönetimlere nazaran halkla daha yakın ilişki içindedir (Özer, 2015, s.81). Yerel yönetimlerin başarısı, halkla olan iletişimlerinde göstermiş oldukları çabaya ve başarıya dayalı olarak değişmektedir. Yerel yönetimlerin temel karar organları atanmayla gelenler hariç seçimle iş başına gelmektedir (Tortop, 1997, s.152). Bu nedenle halka yönelik sosyal politikaların uygulanmasında yerel yönetimlerin yaklaşımları büyük önem taşımaktadır. Yoksullukla mücadelede coğrafi olarak buldukları halkla yakın ilişki içinde olduklarından sosyal belediyeçilik ayrı bir önem taşımaktadır. Günümüzde sosyal devlet yaklaşımı sosyal belediyeçilik uygulamaları ile varlığını daha çok hissettirmektedir (Özer, 2015, s.82).

2.Endüstri 5.0 Çağına Giriş ve Derin Yoksulluk

Endüstri 5.0 çağına girdiğimiz günümüzün küreselleşen dünyasında bilgi toplumu olarak belirlenen döneme büyük bir hızla toplumsal yaşantımızı en derin şekilde etkilemektedir. Bilgi toplumu çağında, bilgi değişik biçimlerde toplumsal ilişkileri ve üretim faaliyetlerini de yeniden biçimlendirmektedir. Bunun yanı sıra Bilgi yönetiminin ticarileştiğini ve günümüzün iktisadi yapısında da yeni bir sektörel dönüşümlerin meydana

gelmesine yol açtığı görülmektedir. Bilgi toplumu günümüzün temel toplumsal ilişkilerinde etkin olması ile kentler de de toplumsal ilişkiler açısından köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Bilgi toplumu aşamasında bilgisayar teknolojileri toplumsal ve iktisadi yaşamın her alanında egemen unsur haline gelmişlerdir (Erkan, 1994, s.72).

Küreselleşme, Endüstri 4.0 çağı ile birlikte Bilgi toplumunun temel toplum yapısına egemen olmasıyla yerel yönetimler açısından birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Sosyal, siyasal ve ekonomik güç odakları günümüz kentlerinde giderek yoğunlaşmaktadır. Kentsel yaşamda aşırı stres, bağımlı kentleşmenin etkisindeki yerleşim yerlerinde yoksulluk içinde yaşayanların yaşam kalitesi düzeyini daha da düşürmüştür. Buna karşılık Günümüz kentleri aynı zamanda bilginin sürekli olarak üretildiği ve dağıtıldığı temel merkezler haline de gelmişlerdir (Es ve Güloğlu, 2004, s.80).

Yerleşimcilerin kentsel dokuya adapte olması anlamına da gelen kentleşme bir nüfus grubunun kendisinden daha büyük nüfus grubuna katılması anlamına gelmektedir. Kentleşmenin gerçekleşmesi ile toplumsal değişim meydana geldiğinden kentsel yerleşim yerindeki insan ilişkileri, değer yargıları ve davranış kalıplarında da önemli değişikliklerin meydana gelmesi beklenmektedir(Keleş, 1980, s.70).

Kırsal yerleşim bölgelerinden, kentsel yerleşim bölgelerine göç eden yerleşimcilerin kentsel uyumunu etkileyen birçok sorun bulunmaktadır. Bu sorunlar, bağımlı kentleşmenin sonucunda meydana gelmektedir Kentsel alanlara gelen yerleşimcilerin sosyo-kültürel düzeyi, kentin temel yapısı ve temel kuralları, kentsel alanın sahip olduğu temel kültürel yapı, kırsal yerleşim kültürünün kentsel yapıyla , değerlerle ve kültürle uyum sağlamaması, göç eden yerleşimcilerin karşılaşmış oldukları işsizlik ve geçim sıkıntısı çekmeleri ve bunun sonucunda giderek derinleşen yoksulluk, yerel yönetimlerin karşı karşıya kaldığı önemli sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.(Es ve Güloğlu, 2004, s.89).

Az gelişmiş ülkelerde yaşanmakta olan kentsel süreçler ve dışa bağımlılık ilişkisi bağımlı kentleşme olarak mekânsal karşılığını günümüzde göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelerde yaşanan bağımlı kentleşme toplumsal açıdan düzensiz bir gelişim sorununu da ortaya çıkarmıştır. Az gelişmiş ülkelerdeki plansız ve düzensiz kentsel yerleşim alanı gelişimi, kırsal yerleşim alanlarıyla, kentsel yerleşim alanları arasında bulunan sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel uçurumun da büyümesine neden olmuştur. Böylece kentsel yerleşim alanlarında işsizliğin büyüyerek , yoksulluk derinleşmiş, marjinal kesimler büyümüştür. Bu durum gelir adaletsizliğinde de yüksek bir artışa neden olmuştur (Castells, 1979, s.44-48).

Kentsel yerleşimlerde meydana gelen ayrımcılık ve dışlanmışlık psikolojisiyle hayata tutunma durumu, bir başka deyişle Derin Yoksulluk 1950'li yıllardan sonra daha çok görülmeye başlanmıştır. Küreselleşme çağına girmemizle birlikte sosyo-kültürel ve ekonomik alanda görülen büyük bunalımlar, refah devletinin çözülmesi, gelişmiş ülkelere doğru yönelen göç dalgası, emek arzının emek talebinden daha yüksek olması, derin yoksulluğun pençesindeki insan kitlelerinin düşük nitelikteki işlerde çalışmaya başlaması, Endüstri 5.0 sürecine girişin konuşulduğu günümüz toplumlarının son derece önemli kronik bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır (Pınarcıoğlu ve Işık, 2003, s.69-71). Sosyal yoksunluklara neden olan Sosyal dışlanma ve mekânsal yansımaları olan mekânsal yarıma, derin yoksulluğun kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumsal bakımdan dışlanan ve ayrımcılığa uğrayan bireyler, toplumsal faaliyetlere sınırlı bir şekilde katılacaklardır. Küresel sistemin derin yoksul kitleye ihtiyacının olmaması, yoksulların da küresel sistemle bütünleşmemesi, aynı kentsel alanda ayrı dünyalara sahip toplumsal sınıfların ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır (Bradly, 2000, s.23; Karakaş, 2010, s.10-12).

3.Sosyal Belediyecilik Kavramının Ortaya Çıkması

Güçsüzlerin güçlüler karşısında korunması ve böylece sosyal adaleti gerçekleştirmeyi hedef alan Sosyal Hukuk Devleti anlayışının gelişmesi sosyal belediyecilik yaklaşımının da temellerini oluşturmuştur. Endüstri devrimi döneminde geniş halk kitleleri yoksulluk, sefalet ücretleri, uzun çalışma süreleri ve dinlenme hakkından mahrum kalmış, bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler anlayışının getirdiği özgürlükler anlayışı, emek arzının, emek talebinden daha yüksek olması sonucunda iktisadi alanda yansımaları bulamamıştır. Bu dönemde sosyal belediyecilik anlayışının ilk temelleri atılmıştır. Yoksullara yardımla başlayan endüstri devrimi dönemindeki ilk uygulamalar, yaşanan iki büyük dünya savaşı döneminde yerel yönetimler açısından toplumsal sorunlara odaklanabilmek için daha geniş sorumluluklara dönüşmüştür (Berkün, 2017, s.584; Ersöz, 2006, s.768). Sosyal belediyecilik anlayışının gelişmesiyle birlikte yoksullukla mücadele, işsizliğin önlenmesi çalışmaları, eğitim, sağlık, konut, gibi sosyal hizmetlerde siyasi iktidarın önemli bir partneri olarak sosyal belediyeler işlevler üstlenmişlerdir. Refah devleti kavramının gelişmesiyle birlikte sosyal ihtiyaçların karşılanmasında önemli sorumluluklar üstlenmişlerdir (Ersöz, 2005:134; Berkün, 2017, s.584).

Refah devleti anlayışı, sanayileşmenin ortaya çıkardığı toplumsal sorunların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Toplumsal refahı arttırmak için düzenlemeler yapılması gerekliliği gündeme gelmiş ve refah devleti anlayışının bu gelişme sürecinin bir aşaması olduğu görülmüştür (Sezer, 1992, s.10) Dünya'da 1920'li yıllarda ortaya çıkan büyük buhran sonrasında Refah devleti kuramsal ve

uygulama alanında geçerlilik kazanmaya başlamıştır. Büyük buhran sonrasında dünyada yeniden yapılanma adımları atılmıştır. Keynes refah devleti kavramının oluşmasına büyük katkı vermiştir. Piyasa mekanizmasının temel ekonomik sorunları tek başına çözemediği ve devlet müdahalesinin gerekli olduğunu ileri sürmüştür (Al, 2002, s.89; Özer, 2015, s.82). Keynes sonrası dönemde siyasi güç, siyasi iktidar ve siyasi örgütlerin temel fonksiyonlarında değişiklikler oluşmuştur. Siyasi iktidarın rolüne yönelik yaklaşımlarda değişiklikler oluşarak, devletin iktisadi ve sosyal hayattaki rolü daha belirginleşmeye başlamıştır (Şaylan, 1994, s.60; Flynn, 1995, s.2, Özer, 2015, s.82).

Refah devleti uygulamaları, sosyal adalet ve barışın hakim olduğu toplum düzenine ulaşmak için ekonomik yaşama müdahale biçiminde gelişimini sürdürmüştür. Bu süreçte bireysel hakların önem kazandığı, buna karşılık bireylerin siyasal sorumluluklarının azaldığı görülmüştür. Ancak bireyler temel haklarını korumaları açısından da teşvik edilmişlerdir (Jenssen, 2002, s.298). İnsan onuru, şeref ve haysiyetine yaraşır bir yaşam düzeyinin topluma kazandırılmasını hedefleyen refah devleti anlayışı kamu yönetiminin büyümesine, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar açısından büyük örgütlenmeleri de ortaya çıkarmıştır. Gelir dağılımını geniş halk kitlelerine sağlayamamış ülkeler açısından refah devleti kavramı daha da önem kazanmıştır (Özer, 2015, s.83).

Toplumun ellerinde olmayan nedenlerle yoksul duruma düşen bireylerinin yaşam kalitesini yükseltmek için merkezi yönetimin önemli bir partneri olarak yerel yönetimler de sosyal politika uygulamalarına yönelmeye başlamışlardır. Böylece sosyal belediyeçilik, sosyal devlet ilkesinin yeniden gündeme gelmesiyle tekrar hız kazanmaya başlamıştır. Sosyal belediyeçilik çalışmalarıyla, yerel yönetimler klasikleşmiş belediyeçilik hizmetlerinin yanı sıra kentlerin toplumsal yapısına etki edecek sosyal konularda da hizmet eden kuruluşlar haline gelmeye başlamışlardır. Toplumun geniş kesimini oluşturan yoksul kitlelerden gelen talepler, yerel yönetimlerin sosyal yardım ve sosyal hizmet ağının da gelişmesine neden olmuş ve burum hizmet içeriğinde de yeni gelişmelere neden olmuştur(Şahinoğlu, 2014, s.68; Pekşen, 2014, s.5; Berkün, 2017, s.585).

Sosyal belediyeçiliğin sosyal devletin yerel anlamdaki yansıması olduğu kabul edilmektedir. Sosyal belediyeçilik hizmet gösterdiği bölgede yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlayan ve sosyal adaleti arttıran, güçsüz kesimlerin bütçelerine katkı sağlayan bir belediyeçilik anlayışıdır (Pektaş, 2010, s.6). Bir başka deyişle ekonomik ve sosyal yönden güçsüz olanların korunarak, maddi yönden desteklenmesini sağlayarak yoksul kesimlerin sosyal sorunlarını çözüme kavuşturan ve böylece sosyal adaletin gerçekleşmesini sağlayan belediyeçilik modeli olarak da tanımlanabilmektedir (Kaya, 2003, 68; Berkün, 2017, s.585). Sosyal belediyeçilik modelinde yerel yönetimlerle merkezi yönetim

arasında yetkiler paylaşılmakta, yerel yönetimler merkezi yönetim karşısında yetkisini ve özerkliğini genişletmektedir. Sosyal belediyeçilik modelinde yerel yönetimlerin yetki ve mali olanaklarının yükseltilmesi gerekmektedir (Seyyar, 2008, s.408).

4.Yerel Yönetimlerin Sosyal Belediyeçilik açısından Temel İşlevleri

Toplumun kendi elinde olmadan güçsüz duruma düşen bireylerini korumak amacıyla sosyal yardım, sosyal hizmet adı altında sosyal politika hizmetlerini yerine getiren belediyeler, sosyal belediye olarak nitelendirilmektedir. Sosyal belediyelerin temel işlevleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Berkün, 2015, s.585-587; Seyyar, 2008, s.32 ; Akdoğan, 2006, s.33-36; Toprak ve Şata, 2009, s.15; Pektaş, 2010, s.14 ; Arslan, 2013, s.41-42; Beki, 2009, s.60):

4.1.Toplumsal Rehabilitasyonun Sağlanması ve Sosyalleşme

Sosyal Belediyeçilik modelini benimseyen yerel yönetimler, toplumsal yapıya uygun olarak, toplumsal kurallara ve beklentilere uygun davranış kalıplarının yerleştirilmesinde önemli bir kontrol mekanizması rolü oynamaktadırlar. Yerel kütüphaneler, esnaf toplantıları, halk meclisleri gibi yollarla yerel halkla iletişim kurabilmektedirler. Sosyal belediyeler yerel halkla kurmuş oldukları iletişimle geri besleme oranı ne kadar yüksek olursa, bu ölçüde sosyal belediyeçilik alanında temel işlevlerini eksiksiz yerine getirmiş olacaklardır.

4.2.Toplumsal Kesimlere Danışmanlık Rolü Oynama

Sosyal Belediyeçilik işlevlerinden biri de toplumsal sorunların çözümü için yerel halka danışmanlık rolü üstlenmektir. Yerel halka karşılaştıkları çeşitli sorunların çözümü için hangi kurumlara başvuracakları yönünde yönlendirmeler, sosyal belediyeler aracılığı ile yapılabilir.

4.3.Muhtaç Kesimlerin Korunması

Sosyal belediyeler, sosyal adaletin ve sosyal barışın sağlanması, toplumun kendi elinde olmadan güçsüz duruma düşen muhtaç kesimlerin, yaşam kalitesi düzeyini yükseltmek için sosyal yardımlar ve sosyal hizmetlerde bulunmaktadır. Toplumun muhtaç kesimlerine yönelik parasal yardımlar yapabilmekte, eğitim, gıda ve sağlık açısından temel ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli destekleri sağlayabilmektedir.

4.4. Sosyal Yatırımların Gerçekleştirilmesi

Sosyal Belediyeler, yerel halkın sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümü için en köklü tedbirleri siyasi iktidar gibi gerçekleştiremese de bazı hizmetleri

yapabilmektedirler. Ekmek fabrikaları, Tanzim Satış mağazaları, sığınma evleri, aşevleri, yerel kütüphaneler, bu hizmetlere örnek olarak gösterilebilir. Yerel halkın yaşam kalitesi düzeyini yükseltmek için yapılan yatırımlar sosyal belediyeçilik açısından gereklidir.

Sosyal belediyeçilik açısından dezavantajlı grupların yaşam kalitesini yükseltmek için yapılması gereken yatırımlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

-Çocuklara yönelik kreş, yuva ve çocuk kulüplerinin inşa edilmesi, çocuk parklarının yapılması ve bu kesimin gıda ihtiyacının karşılanması,

-Gençlere yönelik gençlik eğitim ve spor merkezleri ile psikolojik danışmanlık merkezlerinin açılması, kötü alışkanlıkların önlenmesi için çalışılması,

-Karınlara yönelik sığınma ve koruma evlerinin, meslek edindirme kurslarının, anne ve çocuk sağlığı merkezlerinin açılması,

- Yaşlılara yönelik huzur evi, hobi merkezlerinin açılması, sağlık, giyim, gıda ve yakacak yardımı hizmetlerinin yapılması,

-Engellilerin yaşam kalitesi düzeylerinin yükseltilmesine yönelik vakıfların kurulması, bakım ve tedavi hizmetlerinin sağlanması, meslek edindirme kurslarının açılması, ayrıca haberleşme ve spor olanakları sağlanması,

-Risk gruplarına yönelik hukuki ve yardım bürolarının açılması ve bu gurupların yaşam kalitesinin yükseltilmesine yönelik çeşitli sosyal çalışmalarda bulunulması,

-Dezavantajlı gruplara yönelik kriz dönemlerinde çeşitli hizmetler verilmesidir.

5.Refah Devleti Belediyeçiliği Anlayışının Gelişmesi

Endüstrileşme süreci ile kentleşme olgusu da hız kazanarak, yerel yönetimlerin sosyal belediyeçilik işlevlerinde de gelişmeler görülmüştür. Endüstri devrimi öncesinde dini ve gönüllü kuruluşlar, hayır dernekleri yoluyla çözümlenmeye çalışılan eğitim, gıda, sağlık, alt yapı gibi sorunlar, nüfus artışı, kentleşme ve sanayileşmeyle birlikte geleneksel kurumlar yoluyla çözüme kavuşturulamamıştır. Bu nedenle yerel yönetimler sosyal belediyeçilik fonksiyonlarını da üstlenmişlerdir(Pektaş, 2010, s.11; Karakış, 2009, s.166).1929 yılında ortaya çıkan ve tüm dünyada etkilere neden olan dünya ekonomik bunalımı sonucunda sosyal hukuk devleti ilkesi yaygınlaşmaya başlamış ve bunun sonucunda yerel yönetimler, siyasi iktidarın belirlediği ekonomik ve sosyal politikaların uygulayıcısı olan siyasi güçler olarak karşımıza çıkmışlardır. Yerel yönetimler böylece gelenekselleşen görevlerinin yanı sıra sosyal politikayı ilgilendiren temel görevleri de üstlenmişlerdir (Kobak,

2006, s.61). Kaynakların ve gelirin yeniden dağılımını, sosyal hayatı yeniden düzenleyerek, yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmeyi amaçlayan ve refah devleti belediyciliği olarak da adlandırılan bu anlayış, yerel yönetimlerde sosyal hukuk devleti anlayışının yeniden gündeme gelmesiyle hız kazanmıştır. Sosyal politikanın uygulayıcı temel aktörü olarak yalnızca siyasi iktidarı görmek, sosyal politikanın yerel düzeyde etkinliğini azaltabilecektir. Katılımcı demokrasinin güçlenmesi ve sosyal politikaların yerel düzeyde etkinliğinin artabilmesi için siyasal güç olarak hem siyasi iktidarın, hem de diğer siyasi güçlerin ortak bir şekilde hareket etmesi gerekmektedir. Öte yandan siyasi güç olarak yerel yönetimler, hizmet bölgesinde bulunan halkın sorunlarının belirlenmesi ve özellikle de toplumun kendi elinde olmadan yoksul duruma düşen bireylerinin ekonomik durumlarının düzeltilmesi ve yaşam kalitelerinin yükseltilmesi için çalışmalar yapmaya daha elverişlidirler. Siyasi bir güç olarak bilinçli bir şekilde net bir etkide bulunma yeterliliğine sahip olan yerel yönetimler, hizmet bölgelerindeki dezavantajlı grupların sosyal ve ekonomik sorunlarının farkında olarak, mağduriyetlerinin önlenmesi, yaşam kalitelerinin yükseltilmesi için sosyal belediycilik açısından önemli görevler üstlenmektedirler (Keskin, 2008, s.48; Demir, 2006, s.58).

6. Türkiye’de Derin Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeçilik Uygulamaları

Toplumun ekonomik ve sosyal açıdan güçsüz kesimini oluşturan yoksulların yaşam kalitesini arttırmayı amaçlayan sosyal belediycilik uygulamaları, günümüzün belediycilik hizmetleri içinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Sosyal belediycilik uygulamaları derin yoksulluk içindeki güçsüz kesimleri, güçlüler karşısında güçlü konuma getirmek hayati bir önem taşımaktadır (Pektaş, 2010, s.15).

Türkiye’de dar gelirli, çocuklar, engelliler, yaşlılar, kadınlar dezavantajlı gruplar olarak öne çıkmaktadır. Sosyal belediycilik açısından dezavantajlı gruplara yönelik olarak, Sağlık ve Sosyal Hizmetler, Kültür işleri, Sağlık işleri, Eğitim ve Kültür işleri adıyla sosyal belediycilik hizmetleri örgütlenmektedir. Türkiye’de mevcut uygulamalar açısından sosyal belediycilik hizmetleri aşağıdaki gibi görülmektedir (Pektaş, 2010, s.15-16):

- Anne ve çocuk sağlığını korumak amaçlı sağlık merkezleri, gezici sağlık araçları kurmak,

- Dar gelirlilerin barınma ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla yerleşim yerleri belirlemek,

- Gençler, engelliler ve kadınların sosyal yaşamla bütünleşmelerini sağlamak amacıyla psikolojik danışma ve yardım merkezleri açmak,

-Hasta yakınlarının hastaneler civarında barınmalarını sağlamak için merkezler kurmak,

-Yoksullara yönelik aşevleri ve kent lokantaları kurmak,

-İş sahibi olmak isteyen kadınlara ve gençlere yönelik rehberlik yapmak, makine ve ekipman destekleri sağlamak,

-Kimsesiz çocuklara yönelik kreşler ve çocuk yuvaları kurmak,

-Yerel halka yönelik kültürel faaliyetlerde bulunmak,

-Öğrencilere kırtasiye yardımında bulunmak, ihtiyaç sahibi öğrencilere yönelik ücretsiz burs imkanı sağlamak,

-Engelli bireylerin topluma adapte olmasını sağlamak için hizmet tesisleri kurmak,

-Sağlık sorunları bulunan yoksullara ücretsiz tedavi merkezleri kurmak,

-Yerel halka yönelik meslek edindirme, sanat ve beceri kursları açmak,

-Toplumsal gruplar, sivil toplum örgütlerine rehberlik hizmeti sunmak,

-Yerel halka yönelik belediye satış mağazaları, ekmek fabrikaları kurmak,

-Yoksullara ve yaşlılara yönelik olarak güçsüzler yurdu, huzur evi kurmak, evden çıkamayan yaşlılara yönelik sosyal bakım hizmetinde bulunmak,

Sosyal belediyecilik uygulamaları açısından Türkiye'deki belediyelerde görülen uygulamalar, yukarıda sıralanmaktadır. Toplumun temel ihtiyaçları arttıkça daha değişik hizmetlerin gündeme gelmesi kaçınılmazdır. Sosyal Hukuk devleti ilkesi gündemdeki yerini korudukça, önemli bir siyasi güç olarak Sosyal Belediyelerin de görevleri çeşitlenecek ve gelişecektir.

7.Türkiye’de Derin Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri

Türkiye’de sosyal belediyecilik ilkesini benimseyen belediyeler, yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmeye çalışırken sosyal barışı ve sosyal adaleti gerçekleştirmeye çalışmakta ve kentsel kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Sosyal hukuk devlerinin günümüz bilgi toplumu ve endüstri 5.0 çağına geçiş dönemini yaşadığımız günümüz Türkiye’sinde pek çok sorunu da bünyesinde barındırdığı önemli bir gerçektir. Günümüzde sosyal belediyecilik açısından karşılaşılan sorunlar şöyle analiz edilebilir:

Endüstri Devrimini batı ülkelerinde olduğu gibi gerçekleştiremeyen Türkiye’de sosyal politika tedbirleri genel olarak siyasi iktidarlar tarafından biçimlendirilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle sosyal politikaların yerel yönetimler

açısından geliştirilmesinin gerçekleştirilmesi için katılımı gerçekleştirecek önlemler alınmalıdır. Yerel halkın katılımcı demokrasiye duyarlılığı sosyal belediyeciliğin başarısı açısından önemli bir gösterge olacaktır. Yasalarla sosyal belediyeciliğin geliştirilmesi açısından belediyelere geniş görev ve yetkiler verilmiştir. Sosyal belediyecilik uygulamasının önemini birçok kamu yöneticisi yeterince algılayamamakta ve sosyal belediyecilik hizmetlerini yetersiz mali olanaklarla yürütülen harcamalar gibi görmektedirler (Keleş, 2008, s.19). Bazı belediyeler sosyal politika tedbirlerini siyasi iktidarın görevi olarak görmek ve daha çok kısa süreli ve mevsimlik işlere yönelmektedirler. Bazı belediyelerde ise nispeten daha kolay ve siyasi yönden avantaj sağlayıcı yoksullara kömür ve erzak yardımı yapılması, öğrencilere burs verilmesi gibi uygulamaların daha çok tercih edildiği görülmektedir (Pektaş, 2010, s.16).

Sosyal belediyecilik alanında hizmetlerde bulunmak isteyen belediyelerin yetersiz gelir kaynakları olduğunda klasik hizmetlerini sürdürdüğü, sosyal politika çalışmalarını ise gelir kaynakları düzeline kadar askıya aldığı görülmektedir. Belediyelere yönelik mali özerkliğin artırılması, bir başka deyişle belediye gelirlerinin artırılması gerekmektedir. Böylece belediyelerin sosyal politika alanındaki çalışmalarını sürdürmeleri daha fazla sağlanmış olacaktır ((Mermer, Şataf vd, 2016, s.1319).

Türkiye’de sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler açısından siyasi iktidar ve belediyeler arasında görev ve yetki sınırlarının saptanması, yönetim ve organizasyonunda karmaşıklık bulunmaktadır. Doğu ve Güney Doğu Anadolu’daki pek çok belediyede alt yapı hizmetlerinin yerine getirilmesi alanında halen sorunlar devam etmektedir (Berkün,2017, s.594).

Sosyal belediyecilik alanında dezavantajlı guruplardan biri olarak gençlere ve çocuklara yönelik olarak gıda, kırtasiye yardımı ile çeşitli sportif faaliyetler ve eğitim çalışmalarının yapıldığı saptanmıştır. Buna karşılık sokaklarda yaşam mücadelesi veren, fiziksel ya da sözel şiddete maruz kalan ya da suçla bulaşmış durumda olan çocuk ve gençlere yönelik yeterli çalışmaların bulunmadığı görülmektedir (Mermer, Şataf vd, 2016, s.1319).

Sosyal belediyecilik çalışmalarında toplumsal dokunun taranarak analiz edilmesi büyük önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin hizmet bölgesinde yaşayanların envanterini çıkarmaya yönelik çalışmaları belediyeler açısından sosyal ve fiziki yatırımların gerçekleştirilmesinde önemli bir yol gösterici olabilmektedir. Yerel yönetimler açısından sosyal belediyeciliğin etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesinde gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır. Gerçek ihtiyaç sahipleri, toplumsal doku analizi çalışmaları ile tespit edildiğinde, yardım isteyemeyen ailelere de ulaşma imkanı sağlanmış olacaktır. Toplumsal dokunun taranarak analiz edilmesi ve gerçek

ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi çalışmaları yeterli ve doğru bilgiye ulaşmayı sağlayacak düzeyde yapılmadığı için kimlerin gerçekten yardıma ihtiyacı olduğunun tespit edilmesi ve sosyal yardımların hangi sıklıkta verileceğinin tespiti yapılamamaktadır. Bu durum sağlıklı ve sistematik sosyal yardım hizmetlerinin sunulması önünde engel teşkil etmektedir (Orhan, 2007, s.58; Pektaş, 2010, s.17).

Sosyal belediyeçilik çalışmalarında denetimin etkin bir şekilde yapılması gerekmektedir. Denetim çalışmalarında etkinlik ise sosyal belediyeçilik uygulamalarının net kurallara bağlanmasını gerektirmektedir. Sosyal belediyeçilik alanında nesnellik, şeffaflık gibi evrensel ilkelerin uygulanması gerekmektedir. Objektif ve tarafsız olmayan ve ayrımcılık içeren çalışmalardan uzak durulması gerekmektedir. Belediye yönetimlerinin bir kısmı kendilerine yakın siyasi partilerin istekleri doğrultusunda kendilerine oy veren seçmenlerin isteklerini yerine getirerek, gelecek seçimlerde oylarını garanti altına almayı hedeflemekte ve bu nedenle sosyal belediyeçilikte nesnellik, açıklık ve tarafsızlık ilkesinden uzaklaşabilmektedir. Bu nedenle sosyal belediyeçilik uygulamalarında objektifliği ve tarafsızlığı önleyecek, ayrımcılığa yol açacak uygulamalardan kaçınılması için uygun yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Ayrıca sosyal belediyeçilik uygulamalarının etkin bir şekilde denetime açık olması gerekmektedir. Sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin denetiminin belediye meclisleri ve sivil toplum kuruluşları tarafından da yapılması gerekmektedir (Keskin, 2008, s.148-150).

Yerel yönetimler, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlardan yararlanma hakkının yerel halka anayasa tarafından tanınmış temel bir hak olduğu gerçeğini kabullenerek, sosyal politika faaliyetlerinde bulunmalıdır. Bu nedenle sosyal belediyeçilik ilkesini kabul eden belediyelerin, sosyal politika çalışmalarını siyasi kazanım elde etmek amacıyla değil, anayasa tarafından yerel halka tanınmış olan temel hakların teslim edilmesi amacıyla gerçekleştirdiği bilincine sahip olmaları gerekmektedir (Pektaş, 2010, s.17).

Siyasi iktidar ile sosyal belediyeler arasında sosyal politika faaliyetlerinin yönetim ve organizasyonunda görev ve yetkilerin belirlenmesi, çalışmaların koordine edilmesi noktasında belirsizlik ve karmaşa bulunmaktadır. Merkezi yönetim ile sosyal belediyeler arasında faaliyet alanlarının net bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Sosyal politikalar açısından aynı konuda çok sayıda yetkilinin bulunması halinde durum bir hizmet yarışına dönebileceği gibi, aynı sorumlulukların bir başka birime yüklenmesi ve kaynak israfına da yol açabilmektedir. Bu durum hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yapılmasını sınırlandırabilmektedir. Bu nedenle kamu yöneticilerinin görev alanları yeniden belirlenmeli ve çalışmalar arasında koordinasyon sağlanmalıdır.

Sosyal politikaların geliştirilerek, plan ve programların yapılması ve çalışmaların gerçekleştirilmesi açısından ilgili kuruluşların katılımının sağlanması gerekmektedir (Seyyar, 2008b, s.37-40).

Yerel düzeyde sosyal politika faaliyetlerini düzenlemeyi hedefleyen belediyeler, bu çalışmalarını planlayıp, yürütürken sosyal ve kültürel hizmetlerin birbirini tamamlayan bir şekilde ele alınmasını sağlamalıdır. Belediyelerin yalnızca maddi desteğe dayalı sosyal yardımlarda bulunması, sosyal ve pedagojik unsurların göz ardı edilmesi sosyal adalet, sosyal barı, gelirin yeniden dağılımı gibi hedeflerin gerçekleştirilmesini mümkün kılmamaktadır. Yerel halka yönelik sosyal çürümelere yol açabilecek tehlikelerin önlenmesi için çok yönlü sosyo-kültürel programların planlanarak, yürürlüğe konulması gerekmektedir (Pektaş, 2010, s.18).

Toplumun kendi ellerinde olmadan yoksul ve muhtaç duruma düşmüş olan kesimlerine yönelik belediyeçilik hizmetleri sosyal yardım ve sosyal hizmetler şeklinde gerçekleştirilmektedir. Derin yoksulluk içinde bulunan kesimlere yönelik sosyal yardım şeklindeki maddi yardımlar geçici ve sadece acil durumlarda uygulanan faaliyetler olarak belirlenmelidir. Eğer sosyal yardımlar sürekli olursa, yardım alan kesimleri tembelleğe ve çalışmamaya sevk edebilir. Bu nedenle sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin daha çok sosyal hizmetler ve istihdam arttırıcı çalışmalar olarak belirlenmesinin yerel düzeyde sosyal politikaların etkinliği açısından daha etkin olacağını söyleyebiliriz. Sosyal yardımlar daha kısa süreli ve acil durumlar için belirlenirken, sosyal hizmetler ve istihdam arttırıcı hizmetler, daha uzun süreli olarak belirlenmelidir. Sosyal yardımlar, istihdam edilebilecek niteliğe sahip olan yoksul kesimlere belirli koşulların varlığı halinde kısa süreli ve acil durumlarda ve ekonomik durumları düzeldiğinde kısmi geri ödemeli olarak verilmelidir. Yoksul kesimlerin istihdamını özendirmek açısından finansal projeler geliştirilmeli, iş sahibi olmak isteyenlere makine ve teçhizat yardımı yapılmalıdır. Ayrıca sosyal hizmetlerin finansmanına ilgili kurum ve kuruluşlarında katılımının sağlanması gerekmektedir. Sosyal hizmetlerin etkinliğini arttırabilmek için bu hizmetlerin finansmanına katılımın gönüllü olarak sağlanması belediyeler açısından daha rasyonel bir tercih olmalıdır. Belediyeler açısından yerel sosyal politikaların uygulamadaki başarısı kimlere ve hangi düzeyde hizmet göturdükleri ile değil, hangi sivil toplum kuruluşları ile ortaklaşa bir şekilde hizmetler göturdüğü ile ölçülmektedir (Kaya ve Şentürk, T.Y, s.39).

Türkiye’de son yıllarda önemli ölçüde azaltılmasına rağmen hala bürokratik işlemlerin çoğunluğu kamu yönetimi açısından sorun teşkil etmektedir. Yerel düzeyde sosyal politikaların yoksul kesimler açısından başarıyla uygulanabilmesi için sosyal doku taramalarının eksiksiz gerçekleştirilmesi, ihtiyaç sahiplerine

yönelik bilgilerin net bir şekilde elde edilmesi gerekmektedir. İhtiyaç sahibi kimselerin bürokrasi işlemleri hakkında yeterli bilgilere sahip olmaması, yerel yönetimlerin gerçekleştirdiği sosyal yardım ve sosyal hizmetlere ulaşmalarını mümkün kılmayabilir. Bürokratik işlemlerin yoğunluğu, derin yoksulluk çeken kesimlerin sosyal belediyeçilik sisteminin dışında kalmalarına neden olabilir. Yoksul kesimlerin yeterli eğitim düzeyine sahip olmayışları ve haberleşme bilgileri, sosyal belediyeçilik hizmetini sunan kişilerle iletişimini engelleyebilir. Bu nedenle sosyal belediyeçilik uygulamalarında bürokratik işlemlerin önemli ölçüde azaltılması ve yoksul kesimlerin bürokratik işlemler ve temel sosyal hakları konusunda bilgilendirilmeleri büyük önem taşımaktadır (Keskin, 2008, s.157).

8.Sonuç

Sosyal Hukuk Devleti ilkesinin küreselleşme ve endüstri 5.0 çağına geçişi konuştuğumuz günümüzde yeniden gündeme gelmesi ile birlikte Türkiye’de de belediyeçilik anlayışında büyük çaplı köklü bir dönüşüm yaşanmaya başlamıştır. Sosyal belediyeçilik anlayışını benimseyen belediyeler, yerel düzeyde sosyal politikaları uygularken hizmet bölgesindeki yerel halka karşı kendilerini daha sorumlu hissetmekte ve daha demokratik bir yaklaşım içinde bulunmaktadır. Sosyal Hukuk Devleti anlayışı gelişirken yerel düzeyde sosyal belediyelerin rolleri de artmaktadır. Siyasal iktidarın bir tamamlayıcısı olarak siyasi güç olarak sosyal belediyeler, merkezi yönetimin tamamlayamadığı sosyal politikaları yerine getirmekte ve böylece toplumun ayrımcılık ve sosyal dışlanma sonucunda derin yoksul durumuna düşen bireylerinin sosyal sistemle bütünleşmelerinin sağlanması açısından önemli bir görev üstlenmektedirler.

Sosyal politikaların yerel düzeyde uygulayıcısı olarak sosyal belediyeler, bilinçli olarak net bir etkide bulunma yeterliliğinde bulunarak siyasi bir güç olarak sosyal adaletin, sosyal barışın ve adil gelir dağılımının sağlanması için önemli bir işlev üstlenmektedirler. Türkiye’de toplumun kendi ellerinde olmadan yoksul duruma düşen bireylerinin sosyal sistemle bütünleşmelerinin sağlanarak yoksulluklarının azaltılması, sosyal adalet, sosyal barış ve yeniden gelir dağılımının gerçekleştirilmesi, günümüz belediyeleri tarafından giderek daha çok benimsenmeye başlanmıştır.

Türkiye’de sosyal belediyeçilik uygulamalarının etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesini engelleyen bazı sorunlar bulunmaktadır. Sosyal belediyeçiliğin en önemli sorunları; yerel yönetimler açısından mali kaynakların yeterli düzeyde olmaması, görev, yetki ve sorumlulukların düzenlenmesi açısından yasal mevzuatta görülen boşluklar ve eksiklikler, Sosyal belediyeçiliği temel alan belediye yönetimlerinin başında bulunanların sosyal hizmetlere

yeterince ilgi göstermemesi, Sosyal belediyelerin yerel sosyal politikaları yerine getirirken, diğer kuruluşlarla olan ilişkilerinde koordineli olarak hareket etmemeleri, sosyal hizmet, sosyal yardımları yerine getirirken yeterli ve etkin iç ve dış denetim mekanizmalarının uygulanmaması, bürokratik işlemlerde son yıllarda görülen azalmanın olmasına rağmen hala karmaşıklığın ve yoğunluğun devam etmesi, Yerel halkın ve sivil demokratik kuruluşların yerel sosyal politikaya yönelik hizmetlere aktif toplumsal katılımının yeterli düzeyde olmaması, sosyal belediyelerin yerel sosyal politika hizmetlerini yerine getirirken siyasi çıkarlar yönünde hareket etmesidir.

Türkiye’de Sosyal Hukuk Devleti anlayışının günümüzde yeniden güncel hale gelmesiyle birlikte yerel yönetimlerin sosyal politika hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde gerçekleşmesi için alınması gereken tedbirlere ilişkin başlıca öneriler şunlardır:

-Sosyal politikanın yerel düzeyde uygulanmasını hedefleyen sosyal belediyelerin çalışmalarına yerel düzeyde halkın ve sivil demokratik kuruluşların aktif toplumsal katılımının sağlanması gerekmektedir. Sosyal politikanın yerel düzeyde en etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi ancak aktif toplumsal katılımı mümkün olabilir. Aktif toplumsal katılımın olmadığı yerde toplumsal sorunların çözümünü üstlenen sadece merkezi yönetim ve belediyeler olacaktır. Merkezi yönetimin ve devletin üretmiş olduğu çözümler ise aktif toplumsal katılımı desteklenmediği sürece, sosyal sorunlar gerçek anlamda çözümlenemeyecektir.

-Sosyal belediyecilik anlayışını benimseyen belediye yönetimleri, yerel sosyal politika çalışmalarının kentsel alanın sosyal yapısına kısa, orta ve uzun vadeli olumlu etkilerini göz önünde bulundurma konusunda bilinçli hareket etmeleri gerekmektedir.

-Toplumsal açıdan güçsüz durumda olanları, güçlüler karşısında korumayı hedefleyen, böylece sosyal barışı, sosyal adaleti, adil gelir dağılımını sağlamayı hedefleyen ve toplumsal sınıf çatışmalarını ortadan kaldırmayı amaçlayan sosyal belediyecilikte, başarıya ulaşmada sosyal doku analizine yönelik çalışmalar büyük önem taşımaktadır. Sosyal hizmetler, sosyal yardım ve istihdam sağlama hizmetlerine ihtiyaç duyan kesimlere ait sağlıklı ve doğru bilgilerin ve verilerin sağlanması son derece önemlidir. İhtiyaç sahibi kimselere yönelik sosyal veri tabanlarının kısa aralıklarla güncelleştirilmesi de büyük önem taşımaktadır.

-Siyasi bir güç olarak sosyal belediyelerin ve merkezi yönetim birimlerinin sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar alanındaki görev, yetki ve sorumluluklarının bütünsel bir bakış açısıyla ele alınması ve aralarındaki koordinasyon ve iş

birliğini gerçekleştirecek yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Sosyal belediyeler idari bakımdan özerk ve mali bakımdan güçlü hale getirilmelidir.

-Sosyal belediyelerin yerel düzeydeki sosyal politika çalışmaları, sosyal hizmetler, sosyal yardımlar ve istihdam sağlayıcı çalışmalardır. Sosyal yardım çalışmaları ihtiyaç sahiplerine kısa süreli ve acil durumlarda yapılmalıdır. Sosyal yardım çalışmalarının sürekli ve uzun süreli olarak ihtiyaç sahiplerine yapılması durumunda, ihtiyaç sahiplerinde alışkanlık ve tembellik durumu oluşabilir. Bu nedenle yoksullara yönelik sosyal politika faaliyetlerinin daha çok sosyal hizmetler ve istihdam arttırıcı faaliyetler olarak organize edilmesi daha etkili olacaktır.

-Toplumun kendi ellerinde olmadan yoksul ve muhtaç duruma düşen bireylerinin, yerel sosyal politika hizmetlerine ulaşmalarının önündeki bürokratik engeller kaldırılmalıdır. Yerel halktan ihtiyaç sahiplerinin yerel yönetimlere rahatlıkla sosyal sorunlarının çözümü için ulaşım imkanları sağlanmalıdır. Sosyal politika çalışmalarının gerçekleştirilmesi açısından yerel yönetimle yoksul kesim arasında çift yönlü ve etkin geri beslemeli iletişim kanallarının daima açık olması gerekmektedir.

Sosyal Hukuk Devleti anlayışının günümüzde yeniden güncel duruma gelmesi, küreselleşme çağını yaşadığımız, bilgi toplumu düzeninde, endüstri 4.0 aşamasından, endüstri 5.0 aşamasına geçtiğimiz günümüz toplumunda daha etkili bir şekilde hissedilmektedir. Toplumun kendi ellerinde olmadan yoksul ve muhtaç duruma düşen ve derin yoksulluğun izlerini tüm bünyesinde taşıyan kesimlerinin toplumla bütünleşmesi ve toplumsal mekanizmanın işleyişinde rol alarak, yaşam kalitelerinin yükseltilmesinde siyasi iktidarın yanında siyasi bir güç olarak sosyal belediyelere de büyük görevler düşmektedir. Merkezi yönetim ve sosyal belediyelerin sosyal politika alanındaki görevlerinin başarısı ise aktif toplumsal katılım ile bu çalışmaların desteklenmesine bağlıdır.

Kaynakça

- Akdoğan, Y. (2006). Sosyal Belediyecilik, *Yerel Siyaset*, 2006(3): 29-37
- Arslan, M. (2013). Yerel Yönetimlerde Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri (Arnavutköy Belediyesi Örneği), İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Beki, A. (2009). *Türkiye’de Sosyal Belediyecilik (Ümraniye Belediyesi Örneği)*, Sena Ofset, İstanbul.
- Berkün, S.(2017)**. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı, e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi, 9(2) : 582-598
- Bradly, D. (2000)**. Rethinking the Sociological Measurement of Poverty , Social Forces, Vol. 81(2).
- Castells, M. (1979)**. The Urban Question- A Marxist Approach. London: MIT Press
- Demir, İ.(2006)**. “Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli
- Erkan, H. (1994)**. Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme. İstanbul: İş Bankası Yayınları
- Ersöz, H. Y. (2006). Sosyal Politika-Refah Devleti-Yerel Yönetimler İlişkisi, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, (Prof. Dr. Toker Dereli’ye Armağan Özel Sayısı), 55(1): 759-775.
- Ersöz, H. Y. (2005). 5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 2005(50): 134-151.
- Es, M., Güloğlu, T. (2004)**. Bilgi Toplumuna Geçişte Kentleşme ve Kentsel Yoksulluk: İstanbul Örneği. Bilgi, 8(1), 79-93.
- Flynn, N. (1995)**. he future of public sector management: Are there some lessons from Europe. International Journal of Public Sector Management, 8(4): 1-9.
- Jenssen, S. (2002)**. Transforming politics: Towards new or lessen roles for democratic institutions. T. Christensen ve P. Legreid (Ed.), New public management (pp. 205-307). England: Ashgate.
- Keleş, R.(1980)**. Kent Bilimleri Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.
- Keleş, S.(2008)**. Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Keskin, B.(2008)**, Yoksulluğa Yerel Müdahale “Sosyal Belediyecilik Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Karakaş, M.(2010).** Küresel Yoksulluğun Öteki Yüzü: Yeni Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma, *Sosyal Bilimler Dergisi* , 12(2): 2, 1-16.
- Karakış, E.(2009).** Küreselleşen Dünya Yönetiminde Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Kaya, E., Şentürk, H.(T.Y).** Muhafazakar Demokraside Yerel Yönetim Vizyonu, İstanbul: Okutan Yayıncılık.
- Kobak, K.(2006).** “Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelede Uyguladığı Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Programları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Mermer, B., Şataf, C., Negiz, N.(2016).** Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı (Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği), Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(4):1299-1322
- Orhan, H.(2007),** İstatistiklerle Isparta Belediyesi’nin Sosyal Belediyecilik Anlayışından Bir Kesit”, *Yerel Siyaset Dergisi*, Sayı: 24, Aralık 2007, ss.58-59.
- Özdemir, H. (2014).** Sekizinci Bölüm: MEH-ÖĞR. A. Özer (Ed.), *Yönetim Sözlüğü* (ss. 307-341). Ankara: Adalet Yayınları.
- Özer, M.A.(2015).** Sosyal Ekonomi Politikaları Kapsamında Sosyal Belediyecilik Anlayışı, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 15(35):79-100.
- Pekşen, N. (2014),** Sosyal Belediyecilik Çerçevesinde Engellilere Sunulan Hizmetler: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Pektaş, E.K. (2010).** Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar, *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5(1): 5-23.
- Pınarcıoğlu, M., Işık, O.(2003).** Nöbetleşe Yoksulluk: Sultanbeyli Örneği, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Seyyar, A. (2008a).** *Sosyal Siyaset Terimleri*; Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- Seyyar, A. (2008b)** Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal Politikaların Önemi, *Yerel Siyaset Dergisi*, Sayı:25, 21-38.
- Sezer, B. U. (1992).** Büyük devlet-küçük devlet tartışması. *Amme İdaresi Dergisi*, 25(4): 1-12.
- Şahinoğlu, İ.(2014).** Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Şaylan, G. (1994).** Değişim, küreselleşme ve devletin yeni işlevi. Ankara: İmge Yayınları.

Toprak, D., Şata, C.(2009). Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 1(1): 11-24.

Tortop, N. (1997). Halkla ilişkiler, Ankara: Yaygı Yayınları.

Yatkın, A. (2014). On ikinci bölüm: YAB-ZOR. (Ed. A. Özer), Yönetim Sözlüğü. Ankara: Adalet Yayınları, 533-619.